

KOMBINACIJA ENERGETSKEGA POGODBENIŠTVA IN KOHEZIJSKIH SREDSTEV ZA CELOVITO ENERGETSKO SANACIJO

Irena Pavliha

Povzetek

Javni sektor ima v lasti veliko objektov in energetske infrastrukture, ki je zaradi starosti energetske zelo potratna in v veliko primerih dotrajana. V letu 2010 je bila sprejeta prenovljena Direktiva EPBD (2010/31/EU)¹, ki upošteva cilje »20-20-20 do 2020« evropske podnebno-energetske politike in tudi pri stavbah zahteva znaten prispevek k 20-odstotnemu zmanjšanju izpusta CO₂, 20-odstotnemu povečanju energetske učinkovitosti in 20-odstotnemu deležu obnovljivih virov energije (OVE) v primarni energetske bilanci. Sprejeta je tudi Direktiva 2012/27/EU², ki države članice obvezuje, da od 1. januarja 2014 vsako leto prenovijo najmanj tri odstotke skupne tlorisne površine javnih stavb.

Projekti energetskega pogodbenišтва bodo eden od ključnih finančnih instrumentov energetske sanacije stavb v prihodnje, tudi v okviru izvajanja Operativnega programa Evropske kohezijske politike za obdobje 2014–2020, saj se v financiranje ukrepov učinkovite rabe energije (URE) tako bolj vključuje zasebni kapital, množijo se vložena javna sredstva, doseči pa je mogoče večje prihranke energije na enoto spodbude za naložbo.

V prispevku je predstavljen pilotni projekt energetskega pogodbenišтва po tako imenovanem modelu GOLEA – MARIE Občine Brda. Ta je z namenom celovite prenove občinske stavbe predala družbi Petrol (pogodbeniku) v upravljanje – pogodbeno zagotavljanje prihrankov energije – tri objekte, in sicer občinsko upravno stavbo na Dobrovem, kjer je sanacijo izvedel pogodbenik, OŠ Dobrovo, kjer so sanacijo izvedli prek javnega razpisa LS-1³, in POŠ Kojsko, kjer je občina sanacijo izvedla prek projekta OVE v primorskih občinah – Švicarskega prispevka.

Zasebni partner v pogodbeni dobi prevzema vsa tehnična in finančna tveganja izvedbe investicijskih ukrepov in izvajanja storitev pogodbenega zagotavljanja prihrankov energije ter energetskega upravljanja objektov.

V vseh treh objektih pogodbenik poleg pogodbenega zagotavljanja prihrankov dobavlja tudi toploto.

1 MODEL ENERGETSKEGA POGODBENIŠTVA GOLEA – MARIE

Glede na to, da ima javni sektor iz leta v leto manj lastnih sredstev za naložbe in da za prihodnjo finančno perspektivo napovedujejo manjši delež sofinanciranja prek kohezijskih in preostalih nepovratnih sredstev, se edina realna možnost zdi nadaljnje izvajanje naložb v ukrepe učinkovite rabe

¹ Direktiva 2010/31/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. maja 2010 o energetske učinkovitosti stavb (prenovitev), [UL L 153 z dne 18. 06. 2010, str. 13–35](#).

² Direktiva 2012/27/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o energetske učinkovitosti, spremembi direktiv 2009/125/ES in 2010/30/EU ter razveljavitvi direktiv 2004/08/ES in 2006/32/ES [UL L 315 z dne 14. 11. 2012, str. 1, prečiščena različica \(1. 7. 2013\)](#).

³ Javni razpis za sofinanciranje operacij za energetske sanacije stavb v lasti lokalnih skupnosti.

energije prek pogodbenega zagotavljanja prihrankov energije oziroma pogodbene oskrbe z energijo po načelu energetskega pogodbeništva v obliki javno-zasebnega partnerstva.

Vir za povračilo vložka zasebnega partnerja (podjetja, ki izvaja energetske storitve po načelu energetskega pogodbeništva) so doseženi prihranki energije po izvedbi ukrepov URE, pri čemer mora tveganje doseganja prihrankov nositi pogodbenik.

Glavni namen energetskega pogodbeništva, to je pogodbenega znižanja stroškov energije, je vključevanje zasebnih vlagateljev v izvajanje ukrepov URE na strani rabe in oskrbe z energijo ter znižanje stroškov energije, vključno z izrabo OVE, brez angažiranja javnih sredstev oziroma z njihovim manjšim deležem.

Ministrstvo za infrastrukturo je decembra 2014 v sodelovanju z ministrstvom za finance in strokovno javnostjo objavilo smernice za energetske pogodbeništvo⁴. Dokument predstavlja pojasnila, navodila in priporočila za izvajanje ukrepov izboljšanja energetske učinkovitosti v stavbah javnega sektorja po načelu energetskega pogodbeništva.

Goriška lokalna energetska agencija (GOLEA), ki je bila s sklepom občinskega sveta Občine Brda pooblaščenca za izvajanje nalog energetskega upravljavca, je izkušnje pri prenovi javne razsvetljave Občine Brda nadgradila in pripravila model energetskega pogodbeništva za celovito energetske sanacije stavb.

Gre za inovativen način, ki ga je agencija GOLEA razvila v sklopu strateškega projekta MARIE (MED program) za spodbujanje celovite energetske sanacije stavb, ki niso ekonomsko zanimive za ponudnike energetske storitev (ESCO⁵) – pogodbenike. Ta model deluje tako, da javni partner, ki ima omejena lastna sredstva, najprej pridobi vsa mogoča nepovratna sredstva, preostala potrebna sredstva pa pridobi kot vložek pogodbenika v projekt.

Značilnosti modela energetskega pogodbeništva GOLEA – MARIE:

- Občina kot vlagatelj prek javnonaročniškega razmerja izvede ukrepe URE, za katere je pridobila nepovratna sredstva, in ob tem odda koncesijo oziroma pogodbo za opravljanje energetske storitve pogodbenega zagotavljanja prihrankov energije in/ali oskrbe z energijo.
- Občina tako sama zagotovi sredstva za celovito prenavo, se pri tem kot vlagateljica poteguje za pridobitev nepovratnih sredstev na javnih razpisih in je kot lastnica in vlagateljica soudeležena pri prihrankih energije.
- Po izvedbi ukrepov URE preda objekt/objekte v upravljanje pogodbeniku, ta izvaja energetske storitve pogodbenega zagotavljanja prihrankov energije in/ali oskrbe z energijo.
- Po izključni in posebni pravici opravljanja energetske storitve v pogodbenem obdobju plača pogodbenik (koncesionar) občini (koncedentu) dajatev v enkratnem znesku, z njo občina zapre finančno konstrukcijo izvedenih ukrepov URE, gre torej za tako imenovani model BTO – Build-Transfer-Operate.

2 PILOTNI PRIMER OBČINE BRDA

⁴ http://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/podrocja/energetika/javne_stavbe/smernice_za_energetsko_pogodbenistvo-web.pdf.

⁵ ESCO – Energy Service Company.

Občina Brda kot razmeroma majhna lokalna skupnost težko zagotavlja lastna sredstva za doseganje energetske-podnebnih ciljev, zato se zelo trudi za pridobivanje nepovratnih sredstev, s katerimi bi jih dosegla.

Slika 1: Občinska stavba pred sanacijo

Slika 2: OŠ Dobrovo pred energetske sanacije

Slika 3: POŠ Kojsko pred energetske sanacije

Za potrebe celovite energetske sanacije javnih stavb je Občina Brda za Osnovno šolo in vrtec Dobrovo (slika 2) pridobila sredstva iz kohezijskega sklada prek razpisa ministrstva za infrastrukturo in prostor ter sredstva Švicarskega prispevka za podružnično šolo in vrtec (POŠ) Kojsko (slika 3, tabela 1). Vendar so v občini želeli, da energetske sanirajo vse svoje stavbe, med njimi tudi dotrajano občinsko stavbo iz leta 1945 (slika 1).

**Čas izvedbe energetske sanacije:
2013–2014**

Ukrepi:

- Energetska sanacija ovoja stavbe
- Zamenjava stavbnega pohištva
- Sanacija strehe
- Montaža sprejemnikov sončne energije za ogrevanje sanitarne vode
- Zamenjava obstoječih kotlov s kotli na lesno biomaso
- Zamenjava obtočnih črpalk
- Vgradnja termostatskih ventilov
- Uvedba centralnega nadzornega sistema

**Čas izvedbe energetske sanacije:
2012–2014**

Ukrepi:

- Zamenjava obstoječih kotlov s kotli na lesno biomaso
- Energetska sanacija ovoja stavbe
- Zamenjava stavbnega pohištva
- Sanacija strehe
- Vgradnja termostatskih ventilov
- Uvedba centralnega nadzornega sistema

Tabela 1: Vrednost naložb in viri financiranja celovite energetske sanacije OŠ Dobrovo in POŠ Kojsko

	OŠ DOBROVO	POŠ KOJSKO	SKUPAJ
Vrednost investicije	762.693 €	168.774 €	931.467 €
VIRI FINANCIRANJA:			
Občina Brda	266.747 €	40.379 €	307.126 €
Nepovratna sredstva	504.088 €	128.395 €	632.483 €

Za celovito energetske sanacije občinske stavbe ni bilo mogoče pridobiti kakršnihkoli nepovratnih sredstev. Upoštevajoč dejstvo, da občina ni imela lastnih virov za celovito energetske sanacije svoje občinske stavbe, se je odločila, da izvede sanacijo po načelu pogodbenega zagotavljanja prihrankov energije prek pogodbenika, izbranega s postopki oddaje naročila skladno z veljavno zakonodajo na tem področju.

Ker se je izkazalo, da bi bila doba vračanja investicije v sanacijo ovoja občinske stavbe predolga, da bi bila zanimiva za pogodbenika, ki bi jo izvedel po načelu pogodbenega zagotavljanja prihrankov, so rešitev našli v tem, da so v upravljanje po načelu pogodbenega zagotavljanja prihrankov energije oddali OŠ Dobrovo, POŠ Kojsko in občinsko stavbo na Dobrovem v enem paketu, tako skupne dosežene prihranke pa namenili za izvedbo načrtovanih ukrepov URE tudi na občinski stavbi.

Ključno pri izvedbi ukrepov URE po načelu pogodbenega zagotavljanja prihrankov energije je torej doseči prihranke, ki bodo v pogodbenem obdobju pokrili vse stroške izvedbe ukrepov ter poznejšega upravljanja (obratovanja in vzdrževanja). Ravno tako je bil cilj Občine Brda, da vsa tveganja doseganja prihrankov pri energiji prenese na pogodbenika, ki je kot podjetje za energetske storitve kompetenten, da zastavljeno tudi uresniči.

3 IZVAJANJE PILOTNEGA PROJEKTA

Decembra 2013 je občinski svet Občine Brda sprejel akt o javno-zasebnem partnerstvu za izvedbo projekta »Energetska sanacija in pogodbeno zagotavljanje prihrankov rabe energije v javnih objektih Občine Brda«, s katerim je občina začela pripravo študije izvedljivosti javno-zasebnega partnerstva ter poskrbela za pripravo in objavo razpisne dokumentacije za pridobitev pogodbenega partnerja.

Marca 2014 je bila objavljena razpisna dokumentacija, 30. junija 2014 je naročnik prejel ponudbo ponudnika – družbe Petrol iz Ljubljane. Po pregledu ponudbe je naročnik avgusta 2014 sprejel odločitev o oddaji naročila in izdal upravno odločbo, s katero je izbranemu ponudniku podelil koncesijo za pogodbeno zagotavljanje prihrankov energije. Pogodba je bila podpisana 30. septembra 2014.

Koncesijska pogodba je sklenjena za obdobje 15 let, koncedent (Občina Brda) je že v tem obdobju udeležen pri prihrankih, po preteku koncesijske dobe pa nanj preidejo vsi prihranki.

Koncesionar (Petrol) je izvedbo ukrepov URE na občinski stavbi začel decembra 2014 (slika 4), predviden konec vseh del bo aprila 2015. Začetek pogodbenega zagotavljanja prihrankov energije se začne v maju 2015, kar je z vidika kurilne sezone tudi najbolj optimalno.

Ukrepi:

- Izvedba kontaktnega toplotnoizolacijskega pročelja
- Izolacija mansarde objekta
- Zamenjava stavbnega pohišťa
- Vgradnja toplotne črpalke z namestitvijo ventilatorskih konvektorjev za ogrevanje in hlajenje prostorov, vključno z odstranitvijo vseh obstoječih neuporabnih strojnih instalacij
- Prenova notranje razsvetljave in sanacija električnih instalacij zaradi spremembe ogrevalnega vira

Slika 4: Izvajanje del na občinski stavbi Občine Brda

Poleg navedenih ukrepov URE na občinski stavbi pa je pogodbeno obveza koncesionarja tudi izvedba oziroma dograditev vse potrebne infrastrukture, namenjene energetskega upravljanju stavb in nadzoru nad izvajanjem projekta oziroma doseganjem prihrankov (tabela 2).

Tabela 2: Pogodbeno zagotavljanje prihrankov energije – vrednost ukrepov URE in predvideni prihranki na objektih Občine Brda v koncesijski dobi

	OBČINSKA STAVBA	OŠ DOBROVO	POŠ KOJSKO	SKUPAJ
Vrednost ukrepov	316.783 €	11.505 €	15.750 €	344.038 €
Koncesijska dajatev			30.000 €	30.000 €
Skupaj	316.783 €	11.505 €	45.750 €	374.038 €
Zajamčeni prihranek na letni ravni	8.059 €	36.521 €	5.061 €	49.641 €

Z vplačilom koncesijske dajatve je Občina Brda zaprla finančno konstrukcijo za izvedbo energetske sanacije POŠ Kojsko in tako zmanjšala lastno udeležbo v projektu.

Kot rezultat lahko vsekakor navedemo dejstvo, da se bo raba energije na vseh treh objektih zmanjšala z 815 na 560 MWh na leto, kar pomeni letni prihranek 255 MWh (tabela 3) oziroma 49.641 evrov, s katerim je mogoče med drugim tudi poplačati naložbo v celovito energetske sanacije občinske upravne stavbe na Dobrovem.

Tabela 3: Pričakovani letni prihranki energije zaradi celovite energetske sanacije javnih stavb Občine Brda

	OBČINSKA STAVBA	OŠ DOBROVO	POŠ KOJSKO	SKUPAJ
	MWh/leto	MWh/leto	MWh/leto	MWh/leto
Referenčna raba				
<i>Toplota</i>	61,43	453,78	104,01	619,22
<i>Električna energija</i>	15,38	146,77	34,07	196,22
<i>Skupaj</i>	76,81	600,55	138,08	815,44
Novopričakovana raba				
<i>Toplota</i>	36,86	272,27	62,41	371,54
<i>Električna energija</i>	14,46	140,9	33,39	188,75
<i>Skupaj</i>	51,32	413,17	95,8	560,29
Prihranki energije	25,49	187,38	42,28	255,15

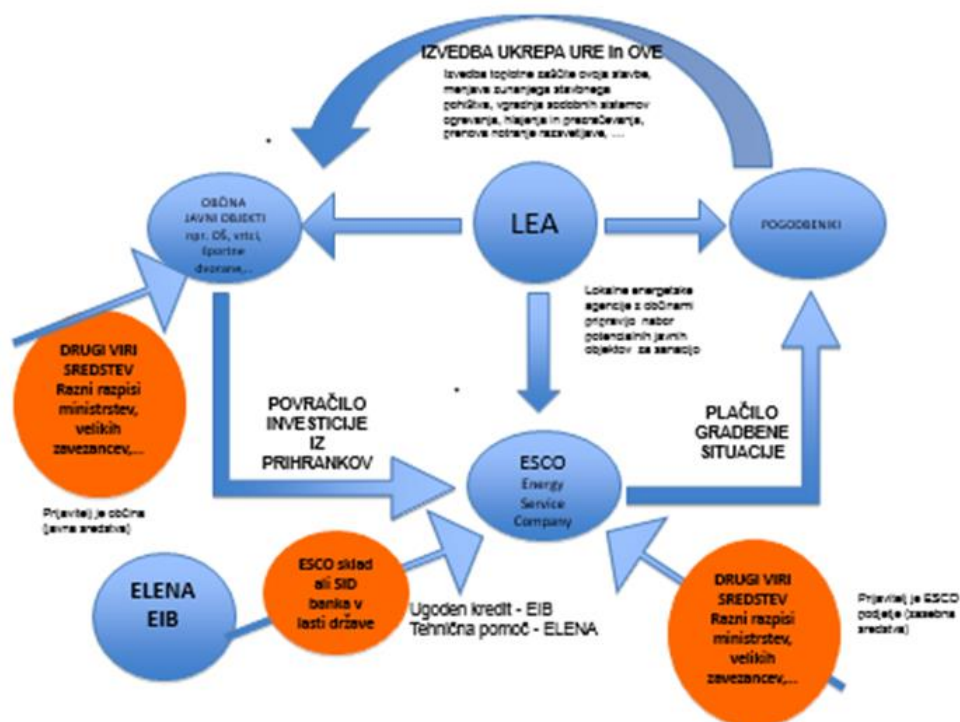
4 NADALJNI RAZVOJ MODELA

Energetsko pogodbenišтво povezuje naložbene in obratovalne postopke. Skladno z dobro prakso (na primer v Nemčiji) je tovrsten trg treba spodbuditi na več ravneh, in sicer na strani naročnikov, ponudnikov storitev energetskega pogodbeništvā in ustanov, ki merijo učinke prihrankov. Poleg pravnih in institucionalnih vidikov sta zelo pomembna tudi razvoj in vzpostavitev ustrezne finančne oziroma jamstvene sheme, ki bi spodbudila vključitev poslovnih bank v financiranje tovrstnega projektnega javno-zasebnega partnerstva.

Glede na izjemno slab investicijski potencial javnega sektorja bi bilo, da bi ta lahko sam izvajal projekte trajnostne energetike za večjo energetsko učinkovitost ter ob upoštevanju dejstva, da ustreznega finančnega potenciala ni niti pri ponudnikih teh storitev v Sloveniji, nujno treba uvesti ustrezne mehanizme energetske učinkovitosti prek finančnih oziroma jamstvenih shem za implementacijo modela energetskega pogodbeništvā. Tudi zato, ker se finančni trg za pridobitev ugodnih finančnih virov prek komercialnih bank iz dneva v dan bolj zaostruje.

V okviru tega ukrepa bi prek banke ESCO ali sklada ESCO v sodelovanju s poslovnimi bankami vzpostavili možnosti izvajanja finančnega inženiringa za spodbujanje naložb v energetsko učinkovitost na podlagi energetskega pogodbeništvā, kjer se naložbe financirajo na račun prihodnjih prihrankov. V ukrep je mogoče že zdaj vključiti pomoč in vire financiranja EIB – European Investment Bank prek različnih programov, kot sta na primer ELENA in JESSICA, ter sredstva nacionalnih, regijskih, lokalnih proračunov in sredstva evropske kohezijske politike (slika 5).

Pomemben vidik energetskega pogodbeništvā je seveda tudi nadzor nad izvajanjem, ki mora biti strokoven in predvsem neodvisen ter mora omogočati, da imata obe pogodbeni stranki pregleden in korekten vpogled v izvajanje pogodbe. Pri tem imajo lahko pomembno vlogo lokalne energetske agencije s svojim strokovnim kadrom.

Slika 5: Koncept energetskega pogodbeništva

5 SKLEP

Občina Brda je s projektom prenove svojih javnih stavb po modelu energetskega pogodbeništva GOLEA – MARIE zagotovo postavila temelje za izvajanje podobnih projektov drugod v Sloveniji. Pridobili so dragocene izkušnje, ki bodo uporabne pri pripravi podobnih projektov v prihodnji finančni perspektivi in bodo pripomogle k uspešnemu uresničevanju ciljev evropske politike na področju URE.

Izkušnje kažejo, da je bistvena prva faza projekta, kjer je treba čim bolj natančno opredeliti vse elemente projekta, oceniti mogoče prihranke in izdelati oceno pričakovanih učinkov s študijo izvedljivosti. Le z dobro izdelano študijo izvedljivosti, ki jo pripravi naročnik z neodvisnimi strokovnjaki, je nato mogoče določiti parametre javnega razpisa, ti morajo ob natančno določenih merilih in pogojih uravnotežiti položaj naročnika in koncesionarja glede obveznosti in koristi, in tako zagotoviti položaj, ki obema dolgoročno omogoča doseganje zastavljenih ciljev.

6 VIRI

1. Dokumentacija javnega razpisa za pogodbeno zagotavljanje prihrankov Občine Brda.
2. Dokumentacija projekta Energetska sanacija OŠ Dobrovo, Občina Brda.
3. Dokumentacija v okviru projekta OVE v primorskih občinah: zamenjava kotlovnice in energetska sanacija POŠ Kojsko, Občina Brda.
4. Smernice za energetske pogodbeništvo, ministrstvo za infrastrukturo.
5. Direktiva 2010/31/EU o energetske učinkovitosti stavb.
6. Direktiva 2012/27/EU o energetske učinkovitosti.